

16.2.2017/PS

Päivänavaus Lyseonpuiston lukiossa 23.2.2017 klo 08:55

Hyvää huomenta!

On ilo saada lausua päivän avaussanat vanhan opinahjoni oppilaitten ja opettajien edessä. 2017 on merkkivuosi. Suomen itsenäisyys täyttää 100 vuotta. Tänä vuonna tulee myös kuluneeksi 40 vuotta siitä kun toukokuun viimeisenä päivänä, tällä samalla portaiko n tasanteella, sain valkolakin päähäni. [Samana päivänä BBC kielsi Sex Pistols-yhtyeen "God Save the Queen"-kappaleen soittamisen ohjelmissaan.]

Minun Lyska-vuosinani, 1970-luvulla, elimme nykyiseen verrattuna kovin erilaisessa maailmassa. Se oli kylmän sodan maailma, se oli kaksinapainen maailma, ideologisen vastakkainasettelun ja ismien maailma. Kylmän sodan maailmassa ei ollut globaalia vallankäyttörakennetta, demokratia oli nykyistä selvästi heikompaa, mutta tavallaan säännöt olivat selvät. 70-luvulla käytiin myös Suomessa, ml. Lyseolla, voimakasta ideologioitten välistä taistoa, ja sen aikainen auktoriteetti kyseenalaistettiin kovaäänisesti, ja elettiin, ainakin poliittisesti, melkoisen suvaitsemattomuuden aikaa.

Neuvostoliiton komentotalouden koko 80-luvun syventynyt alamäki johti lopulta järjestelmän romahtamiseen, ja sen myötä maan hajoamiseen. Maailma muuttui hetkessä kaksinapaisesta yksinapaiseksi. Se ei luonnollisestikaan ollut sen demokraattisempi vallankäyttörakenne, mutta jälleen säännöt olivat selvät. Yksi suurvalta saneli pitkälti kansainväliset suhteet ja kontrolloi konfliktien kehittymistä, ja osaltaan myötävaikutti nykyisen epävarmuuden syntymiseen.

Suomessa Neuvostoliiton hajoaminen merkitsi monelle henkistä vapautumista rajoitteista ja itsesensuurista, joillekin haaveitten romahtamista. Neuvostoliiton, ja voi sanoa, että siihen aikaan myös Suomen omien etujen huomioiminen ulkopolitiikassa oli pitkään aiheuttanut monella vakavan turhautumisen minäkuvassaan, kuvassa Suomesta osana nk. Länttä. Tämä jonkinasteinen itsetunnon puute näkyy vielä tänäkin päivänä. Neuvostoliiton hajoaminen toi myös syvän laman, kun neljänneksen viennistämme imevän Neuvostoliiton markkinat yhtäkkiä olivat käytännössä poissa.

Sanotaan, että tällä hetkellä emme enää elä yksi- tai kaksinapaisessa, vaan moninapaisessa maailmassa. Yhtäältä se pitää paikkansa. Nk. Aasian tiikereitten, Kiinan, Intian taloudellinen nousu, Afrikan orastava nousu, sittemmin myös uusien valtaryhmittymien poliittisen vaikutusvallan kasvun, G20:n, G77:n, BRICS:n myötä vaikutusvaltaa on valunut Yhdysvalloilta muille. Venäjä ei ole pystynyt toiveistaan huolimatta vaikutusvaltaansa merkittävästi kasvattamaan – aivan viime aikoja lukuun ottamatta – lue Syyria, Ukraina. Silti se on ennemminkin alueellinen kuin globaali suurvalta. Toisaalta, moninapaisuudesta huolimatta, ei tilanne oikeastaan ole muuttunut. Huolimatta siitä, että ainoa globaali suurvalta on joillain alueilla jonkin verran menettänyt otettaan, on se yhä ollut selvästi muita vaikutusvaltaisempi. Sen uuden hallinnon valinnat vaikuttavat yhä globaalisti tulevaisuuteemme selvästi enemmän kuin muitten toimijoitten, niin hyvässä kuin, erityisesti, pahassa. Puhuttiin sitten taloudesta, turvallisuudesta, väestöliikkeistä, terrorismista tai suvaitsevaisuudesta.

Suomi viettää tämänvuotista satavuotisjuhlaansa teemalla: Yhdessä. Sisäisesti yhdessä toimimalla Suomi saavutti itsenäisyyden, selvisi sodan vuosista, säilytti itsenäisyytensä, ja kehittyi vähitellen maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta tietotaloudeksi. Kehityksemme ei olisi ollut mahdollista ilman yhdessä toimimista myös ulkoisesti. Liityimme YK-järjestelmään, Pohjoismaiseen yhteistyöjärjestelmään ja sittemmin Eurooppalaiseen integraatioon, joka parhaillaan kohtaa lisääntyneen itsekkyyden ja suvaitsemattomuuden johdosta ehkä vakavimman kriisinsä perustamisensa jälkeen. Nk. suurvaltojen johtajien yhä itsekkäämmäksi ja suvaitsemattommaksi käyvän retoriikan edessä meidän eurooppalaisten olisi osoitettava päättäväistä yhtenäisyyttä, suvaitsevaisuuden, rehellisyyden, avoimen, lain- ja oikeudenmukaisen yhteiskunnan puolesta – perinteisiä suomalaisia arvoja. Ne ovat myös piirteitä, joitten vuoksi meitä maailmalla arvostetaan. Julkisen keskustelun perusteella vaikuttaisi siltä, että nämä arvot ovat meillä heikkenemässä, elleivät peräti unohtumassa. Todellisuus ei ole niin yksioikoinen, nuorten parissa koulutuksen ja kommunikaatiomenetelmien myötä kehitys vaikuttaa olevan päinvastainen, raja-aidat madaltuvat ja suvaitsevaisuus on voimakas trendi. [EU:n jäsenyyden myötä mm. opiskelu- ja työskentelymahdollisuudet Suomen ulkopuolella ovat normi, silloin 70-luvulla ne olivat harvinaista herkkua. Tulevaisuuden haasteista selviämiseksi ja menestyäksemme tarvitsemme eri sektoreilla monipuolisia ja moniulotteisia yhteyksiä ei pelkästään naapureihimme ja EU-maihin, mutta toimijoihin kaikilla mantereilla.]

Tämä tuo meidät tähän hetkeen tässä paikassa, Lyseossa, jossa perinteisesti on välitetty positiivisia suomalaisia arvoja, ja ennen kaikkea keinoja ja taitoja kullekin etsiä ja käsitellä tietoa. Lyska on aina opettanut oppimaan. 100-vuotiasta Suomea ei juhlittaisi, ellei asioita olisi aikanaan opittu tekemään yhdessä. Yhdessä tekemisen viestille tuntuu olevan jälleen tilausta niin kotimaassa kuin maailmallakin. Teillä nuorilla on paremmat työkalut ja mahdollisuudet yhdessä tekemiseen niin kotipuolella kuin maailman turuilla. Olkaa uteliaita, kohdatkaa uusi ja tuntematon rohkeasti, se palkitsee.

Kiitos. Hyvää jatkoa.